

V Bruseli 27. 5. 2020
COM(2020) 456 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEJ RADE,
RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU
A VÝBORU REGIÓNOV**

Správny čas pre Európu: náprava škôd a príprava budúcnosti pre ďalšie generácie

{SWD(2020) 98 final}

Správny čas pre Európu: náprava škôd a príprava budúcnosti pre ďalšie generácie

1. Úvod

Koronavírus otriasol Európou a svetom až do základov. Vystavil skúške naše systémy zdravotnej starostlivosti a sociálneho zabezpečenia, naše spoločnosti a hospodárstva, aj spôsob, akým žijeme a spolupracujeme. Niektorí prišli o svojich blízkych, iní zas o svoju prácu a plány do budúcnosti i samotnú budúcnosť zatiaľ ovládla neistota. Európa sa ocitla zoči-voči výzve v oblasti verejného zdravia, ktorá sa rýchlo zmenila na najdrastickejšiu hospodársku krízu v jej histórii. Už teraz vidíme, že vírus zanechá nezmazateľné stopy na našich vzťahoch, našich politikách aj geopolitike. Nezriedka sa však práve v nepriaznivých časoch rodia nové príležitosti. A pre našu Európsku úniu nadišiel práve teraz ten správny čas, aby sa opäť postavila na nohy a aby sme spoločnými krokmi **napravili škody spôsobené krízou a pripravili lepšiu budúcnosť pre ďalšie generácie.**

Je v našom spoločnom záujme pomôcť tým, ktorých kríza zasiahla najviac, posilniť náš jednotný trh a investovať do našich spoločných európskych priorit. Každé euro v našej únii, hoci je investované do jednej krajiny, je vkladom pre všetkých. Kolektívna obnova založená na súdržnosti, ktorá urýchľuje súbežnú zelenú a digitálnu transformáciu, tak môže iba posilniť konkurencieschopnosť, odolnosť a postavenie Európy ako globálneho aktéra. Práve preto sa **obnova Európy musí riadiť zásadou solidarity, súdržnosti a konvergencie.** Nemalo by sa zabudnúť na žiadneho jedinca, ani región či členský štát.

EÚ a jej členské štáty prijali na začiatku pandémie bezprecedentné opatrenia v snahe **chrániť životy a zdroje živobytia.** EÚ podporila úsilie vynakladané jednotlivými členskými štátmi v boji proti zdravotnej kríze a pri zmiernení dôsledkov hospodárskeho otrasu. Na boj proti vírusu uvoľnila každé možné euro z rozpočtu. Naplno využila flexibilitu, ktorú ponúkajú rozpočtové pravidlá a pravidlá štátnej pomoci, a navrhla, aby sa vytvoril nový nástroj SURE, ktorý má pomôcť ľuďom udržať si prácu.

Išlo o súčasť **balíka opatrení prvej reakcie,** z ktorého možno na podporu pracovníkov, malých podnikov a ekonomík členských štátov okamžite poskytnúť viac ako pol bilióna eur. Vďaka tomu, ako EÚ zareagovala, ako aj vďaka súbežným opatreniam prijatým Európskou centrálnou bankou sa doteraz nevídaným spôsobom posilnila kapacita členských štátov poskytnúť pomocť tým, ktorí ju potrebujú najviac. Boli to správne opatrenia prijaté v správnom čase, no všetci sme si vedomí, že to ani zďaleka nebude stačiť na naštartovanie našich hospodárstiev.

Ak sa má hospodárstvo opäť rozhybať, musí sa obnoviť dôvera. Ľudia musia mať dôveru v miesta, kde pracujú, nakupujú a stretávajú sa. Musia mať istotu a nerobiť si starosti, keď ide o ich živobytie a budúcnosť. Obnova bude závisieť od toho, či budeme schopní postupným a udržateľným spôsobom uvoľňovať opatrenia proti šíreniu ochorenia, či budeme vedieť koexistovať s vírusom a či jasne porozumieme situácii v celej Európe.

Táto kríza je úplne iná ako tie, ktoré sme zažili doteraz. Vyznačuje sa tým, že všetko narúša a neustále sa vyvíja. A mnoho jej dôsledkov a rozkolov sa bude prejavovať aj

naďalej neočakávaným a nepredvídateľným spôsobom. Už vieme, že opatrenia, ktoré musela prijať EÚ a jej členské štáty, aby sa zabránilo státisícim úmrtím, nás budú niečo stáť. Zasiahnutá je celá Európa a zastavenie hospodárstva viedlo k tomu, že pracovné miesta, príjmy a zdravé podniky sú ohrozené spôsobom, s akým sme sa počas doterajších kríz nestretli.

Vírus síce zaútočil na všetky členské štáty rovnako, no **jeho dôsledky, ako aj vyhliadky na oživenie sa veľmi líšia**. Krajiny a regióny, ktorých hospodárstvo závisí od služieb vyžadujúcich si priamy kontakt so zákazníkmi, od vývozu alebo veľkého počtu malých podnikov, budú postihnuté omnoho viac ako ostatné. A hoci každý členský štát zo všetkých síl podporuje svojich pracovníkov a spoločnosti, nie všetky si môžu dovoliť to isté. Vzniká tak riziko, že obnovu poznačí nerovnováha, vzniknú nerovnaké podmienky a prehĺbia sa rozdiely. To iba poukazuje na potrebu európskej reakcie a na jej hodnotu.

Naše dnešné rozhodnutia predurčia zajtrašok ďalšej generácie. Obrovské investície, ktoré boli potrebné na naštartovanie našich hospodárstiev, nemajú byť pre budúcu generáciu ešte väčšou záťažou, ale naopak, majú ju odbremeniť. **Plán európskej obnovy** preto musí smerovať k vybudovaniu **udržateľnejšej, odolnejšej a spravodlivejšej Európy** pre ďalšie generácie.

Výzvy našej generácie – zelená a digitálna transformácia – sú dnes dokonca ešte dôležitejšie ako pred začiatkom krízy. Obnovu využijeme na to, aby sme **urýchlili súbežnú – zelenú a digitálnu – transformáciu**. Posilníme našu strategickú autonómiu a súčasne si udržíme výhody otvoreného hospodárstva. Budeme podporovať našich partnerov na celom svete a budeme stáť na čele multilateralizmu vo vynovenej a dynamickejšej podobe, ktorý tento svet potrebuje.

Aby sme túto výnimočnú výzvu dokázali zvládnuť a pripravili lepšiu budúcnosť, Komisia dnes navrhuje vytvoriť v rámci vylepšeného dlhodobého rozpočtu EÚ nový nástroj obnovy, ktorý nazvala **Next Generation EU. Plán európskej obnovy poskytne celkovo 1,85 bilióna EUR¹** s cieľom pomôcť naštartovať naše hospodárstvo a zabezpečiť, aby sa Európa postavila na nohy.

Obnova pravdepodobne potrvá dlho, no potreby sú okamžité. Dosiahnutie rýchlej dohody o týchto návrhoch bude presvedčivým svedectvom o európskej jednote, solidarite a spoločnom smerovaní. Obnova Európy si bude vyžadovať tímové úsilie, do ktorého sa musí zapojiť každý jeden z nás, od jednotlivcov až po sociálnych partnerov, občiansku spoločnosť, podniky, regióny, krajiny aj inštitúcie. **Pre Európu nastal ten správny moment a je na nás všetkých, aby sme ho spoločne využili.**

2. ANALÝZA HOSPODÁRSKEJ KRÍZY

Ak chceme pochopiť, čo bude musieť Európa urobiť pre svoju obnovu, musíme najskôr získať jasný obraz o tom, čomu čelíme. Predpovede alebo konečné závery sú v tejto fáze krízy nutne poznačené neistotou. Už teraz je však zrejmé, že nad hospodárskym

---

¹ Pokiaľ sa neuvádza inak, sumy sú vyjadrené v stálych cenách z roku 2018.

výhľadom visí mnoho rizík a pokiaľ sa nepodujme teraz na rozhodné kroky, recesia v Európe by mohla byť hlboká, ničivá a zdĺhavá.

Obmedzenia, ktoré boli uložené s cieľom zamedziť šíreniu vírusu, viedli k spomaleniu a v niektorých prípadoch takmer k zastaveniu hospodárskeho života. Narušili sa dodávateľské reťazce, prerušili sa výrobné linky a pozastavil sa aj obchod s tovarom a službami. Výdavky domácností a súkromné investície klesli na historické minimá. Hospodárstvo Európy, ako aj väčšina jej priemyselných ekosystémov funguje iba na zlomok svojej kapacity.

Očakáva sa, že všetky tieto faktory povedú spoločne k prudkému hospodárskemu poklesu EÚ. Čísla sú dramatické a rozsah škôd nemá obdobu. Odhaduje sa, že hrubý domáci produkt (HDP) EÚ klesol v druhom štvrtroku 2020 približne o 15 % v porovnaní s rovnakým obdobím v minulom roku. **Očakáva sa, že v roku 2020 dôjde k celkovému hospodárskemu poklesu EÚ o viac ako 7 %.** V prípade najnepriaznivejšieho vývoja, t. j. keby prišla druhá vlna nákazy a opatrenia na obmedzenie pohybu by sa predĺžili, mohlo by to tento rok viesť až k 16 % poklesu HDP.

Hoci sa v roku 2021 očakáva návrat k hospodárskemu rastu, **oživenie bude spočiatku iba čiastočné a ľudia a podniky veľmi silno pociťia dôsledky krízy.** Príjmy mnohých ľudí pravdepodobne poklesnú a ich pracovné miesta budú ohrozené. Nezamestnanosť sa má v EÚ zvýšiť na 9 %, pričom neúmerne tvrdo zasiahne mladých ľudí a ľudí, ktorí sú nízkokvalifikovaní, ktorí sú zamestnaní dočasne a žijú v chudobnejších domácnostiach. Chudoba a nerovnosti budú pravdepodobne narastať, a preto bude dôležité, aby bola obnova sociálna a inkluzívna. Spoločnosti, a najmä menšie podniky budú mať aj naďalej problém s likviditou a prístupom k finančným prostriedkom. Bude sa musieť zmierniť riziko upadnutia do platobnej neschopnosti, aby sa predišlo dominovému efektu, ktorý by situáciu ešte zhoršil.

Ekonomický dosah krízy na jednotlivé oblasti hospodárstva sa bude výrazne líšiť. Najviac postihnuté sú podniky, ktoré poskytujú služby vyžadujúce si priamy kontakt so zákazníkom alebo závisia od veľmi frekventovaných pracovísk a zákazníckych centier. Z prvých odhadov Komisie vyplýva, že cestovný ruch, sociálne hospodárstvo a kreatívne a kultúrne ekosystémy by v druhom štvrtroku 2020 mohli zaznamenať pokles obratu o viac ako 70 %. Vážne zasiahnutý bude aj textilný priemysel, odvetvie dopravy, energeticky náročné priemyselné odvetvia a odvetvie energie z obnoviteľných zdrojov. V prípade ekosystémov s vyššou dôverou spotrebiteľov, ako je napríklad výroba, maloobchod alebo zdravotníctvo, pravdepodobne dôjde k rýchlejšiemu zotaveniu. Iné zas možno pociťia ekonomické dôsledky krízy neskôr.

Dosah krízy a potenciál obnovy závisí aj od hospodárskej alebo demografickej štruktúry jednotlivých krajín, pričom napríklad krajiny s veľkým počtom malých a stredných podnikov (MSP) budú na tom horšie. Závisí aj od ich schopnosti a kapacity absorbovať otrasy a reagovať na ne, najmä vďaka štátnej pomoci. To má výrazný dominový efekt na jednotný trh a prehlbujú sa tým rozdiely a nerovnosti medzi členskými štátmi. Svedčí o tom skutočnosť, že recesia sa bude v prípade niektorých krajín blížiť k 10 %, zatiaľ čo inde sa bude v priemere pohybovať od 6 % – do 7,5 %.

Tento stav, ktorý je podrobnejšie opísaný v sprievodnom posúdení potrieb², poukazuje na nutnosť obrovských investícií a finančných prostriedkov. Definitívne investičné potreby nemožno v tomto štádiu krízy exaktne vyčíslieť. V posúdení potrieb sa však odhaduje, že ak sa má Európa vydať na cestu udržateľnej obnovy, bude si to v rokoch 2021 a 2022 vyžadovať minimálne 1,5 bilióna EUR dodatočných výdavkov z verejných a súkromných zdrojov.

3. INVESTOVANIE DO ĎALŠEJ GENERÁCIE

Z posúdenia potrieb vyplýva nevyhnutnosť zásadného investovania, pokiaľ ide o rozsah a promptnosť vrátane významného verejného a súkromného investovania na vnútroštátnej úrovni. **Ak by bola obnova ponechaná len na jednotlivé krajiny, pravdepodobne by bola neúplná, nerovnomerná a nespravodlivá.** Toto je veľmi reálne riziko hroziace v iných častiach sveta. Ale v Únii, pri vzájomnej prepojenosti ľudí, podnikov a hospodárstiev, má Európa jedinečné postavenie na to, aby mohla investovať do udržateľnej obnovy a do budúcnosti. Toto investovanie bude **spoločným prínosom pre našu spoločnú budúcnosť** a ukáže skutočnú a konkrétnu hodnotu členstva v Únii.

Rozpočet EÚ vypracovaný pre súdržnosť, konvergenciu a solidaritu je už pripravený na tento účel. Je v praxi overený, transparentný a má dôveru všetkých. Jeho úlohou je investovať do spoločne dohodnutých programov a zabezpečiť podporu investovania tým, ktorí ho potrebujú, aby sa dostali na rovnakú úroveň.

Komisia dnes preto navrhuje **nový nástroj obnovy NextGenerationEU vo výške 750 mld. EUR**, ktorý je súčasťou silného a moderného dlhodobého rozpočtu EÚ. Ide o historický a jednorazový návrh odzrkadľujúci rozsah a závažnosť výzvy, ktorej čelíme. Podrobné vysvetlenie celého postupu sa uvádza v sprievodnom oznámení³, ako aj v právnych textoch prijatých dnes. Hlavné prvky sú:

Získavanie finančných prostriedkov

Finančné prostriedky na nástroj NextGenerationEU sa získajú dočasným zrušením stropu vlastných zdrojov na 2 % hrubého národného dôchodku EÚ. To umožní Komisii, aby na požičanie 750 mld. EUR na nástroj NextGenerationEU využila svoj veľmi silný úverový rating na finančných trhoch.

Získané finančné prostriedky budú musieť byť vrátené v rámci budúcich rozpočtov EÚ – nie skôr ako v roku 2028 a najneskôr v roku 2058. Na zabezpečenie spravodlivej a participačnej realizácie **Komisia navrhne viacero nových vlastných zdrojov.** Mohli by zahŕňať nový vlastný zdroj založený na systéme obchodovania s emisiami, mechanizmus kompenzácie uhlíka na hraniciach a vlastný zdroj založený na činnosti veľkých spoločností. Takisto by mohli zahŕňať novú digitálnu daň, ktorá by vychádzala zo záverov Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD). Komisia aktívne podporuje rokovania vedené OECD a skupinou G20, a ak sa nedosiahne globálna dohoda, je pripravená konať. Výsledky týchto rokovaní budú súčasťou návrhov Komisie

---

² SWD(2020) 98

³ COM(2020) 442.

týkajúcich sa vlastných zdrojov založených na zjednodušenej dani z pridanej hodnoty a z nerecyklovaných plastov.

Okrem nástroja NextGenerationEU Komisia navrhuje **prepracovaný rozpočet EÚ vo výške približne 1 100 mld. EUR na roky 2021 – 2027.**

Investovanie finančných prostriedkov

Všetky finančné prostriedky získané v rámci nástroja NextGenerationEU a nového rozpočtu EÚ budú poskytované prostredníctvom programov EÚ. Každé investované euro bude teda k dispozícii na obnovu Európy, na urýchlenie súčasne prebiehajúcich zelených a digitálnych transformácií a vybudovanie spravodlivejšej a odolnejšej spoločnosti. Znamená to aj **úplnú transparentnosť a demokratickú zodpovednosť pre Európsky parlament a Radu.** Finančné prostriedky z nástroja NextGenerationEU sa budú investovať v rámci troch pilierov, a to prostredníctvom grantov vo výške 500 mld. EUR a úverov vo výške 250 mld. EUR poskytnutých členským štátom.

Prvým pilierom je **podpora investovania a reforiem členských štátov** na riešenie krízy:

- ✓ Nový **Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti** s rozpočtom 560 mld. EUR – distribuovaný v grantoch a úveroch. Podporí to členské štáty pri realizácii investícií a reforiem, ktoré sú nevyhnutné pre udržateľnú obnovu. Členské štáty navrhnu vlastné národné plány obnovy založené na investičných a reformných prioritách určených ako súčasť európskeho semestra v súlade s národnými energetickými a klimatickými plánmi, plánmi spravodlivej transformácie a dohodami o partnerstve a operačnými programami v rámci fondov EÚ.
- ✓ V rámci novej iniciatívy **REACT-EU** sa členským štátom poskytne navýšenie prostriedkov na podporu súdržnosti s rozpočtom vo výške 55 mld. EUR. Prostriedky budú k dispozícii od roku 2020 a rozdeľovanie prebehne podľa nového kľúča na určenie príspevkov berúc do úvahy dosah krízy. Tým sa zabezpečí, že nedôjde k prerušeniu financovania kľúčových opatrení na riešenie krízy a podpory pre najodkázanejšie osoby. Umožní sa tým podpora pracovníkov a malých a stredných podnikov, zdravotníckych systémov a zelených a digitálnych transformácií naprieč všetkými odvetviami od cestovného ruchu po kultúru.
- ✓ Na podporu zelenej transformácie Komisia navrhuje poskytnutie dodatočných finančných prostriedkov pre Fond na spravodlivú transformáciu a Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka. V nasledujúcom rozpočtovom období EÚ sa takisto posilnia programy politiky súdržnosti, čo umožní aj väčšiu flexibilitu.

Druhý pilier sa týka **naštartovania hospodárstva EÚ podporou súkromného investovania.**

- ✓ Novým **nástrojom na podporu platobnej schopnosti** sa zmobilizujú súkromné zdroje na poskytnutie naliehavej podpory inak dobre fungujúcim spoločnostiam. Investície budú smerovať do podnikov v najviac postihnutých odvetviach regiónoch a krajinách. Prispeje to k vytvoreniu rovnakých podmienok pre tie členské štáty, ktoré sú v menšej miere schopné poskytovať podporu prostredníctvom štátnej pomoci. Do praxe to môže byť zavedené od roku 2020

s rozpočtom vo výške 31 mld. EUR, ktorého cieľom je uvoľniť 300 mld. EUR na podporu platobnej schopnosti. Vypracujú sa usmernenia, ktoré pomôžu zosúladiť investície s prioritami EÚ.

- ✓ Komisia navrhuje **modernizáciu Programu InvestEU**, ktorý je hlavným investičným programom EÚ, čím sa viac ako zdvojnásobí jeho kapacita.
- ✓ Okrem uvedeného sa v rámci Programu InvestEU vytvorí **nástroj strategických investícií**. Z investovania sa bude môcť uvoľniť 150 mld. EUR vďaka vkladu vo výške 15 mld. EUR do nástroja NextGenerationEU. Týmto sa bude investovať do posilnenia našej odolnosti a strategickej autonómie v rámci kľúčových technológií a hodnotových reťazcov.

Tretí pilier sa týka **ponaučenia z krízy**:

- ✓ Komisia navrhuje vytvoriť **nový samostatný program v oblasti zdravia (EU4Health)** s rozpočtom 9,4 mld. EUR. Bude investovať do prevencie, pripravenosti na krízy, obstarávania životne dôležitých liekov a vybavenia, ako aj do zlepšovania dlhodobých výsledkov v oblasti zdravia. S cieľom poučiť sa z krízy sa posilnia niektoré ďalšie kľúčové programy, najmä rescEU a Horizont Európa.
- ✓ V záujme **lepšej podpory našich globálnych partnerov** sa posilní Nástroj susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce a nástroj humanitárnej pomoci.

Komisia okrem troch pilierov výdavkov prostredníctvom nástroja na podporu obnovy hospodárstva takisto navrhuje posilniť viacero iných programov v rozpočte EÚ v porovnaní s tým, o čom sa rokovalo na zasadnutí Európskej rady vo februári. Patria sem spoločná poľnohospodárska politika, Európsky námorný a rybársky fond, Program pre jednotný trh a programy na podporu spolupráce v daňových a colných záležitostiach, Nástroj na prepájanie Európy, Erasmus+, program Kreatívna Európa, program Digitálna Európa, Európsky obranný fond, Fond pre vnútornú bezpečnosť, Fond pre azyl a migráciu, Fond pre integrované riadenie hraníc a predvstupová pomoc.

4. OBNOVA A PRÍPRAVA ĎALŠEJ GENERÁCIE: ZÁKLADNÉ PRINCÍPY POLITIKY

Táto ťažkosť pôsobiaca a meniac sa kríza je v prvom rade ľudskou tragédiou. Okrem pretrvávajúceho úsilia o riešenie otázky zdravia sa musí EÚ prioritne zamerať na sociálny rozmer, najmä vykonávaním Európskeho piliera sociálnych práv. Musíme investovať do ochrany a vytvárania pracovných miest a do riadenia našej konkurencieschopnej udržateľnosti tým, že budeme budovať spravodlivejšiu, zelenšiu a digitalizovanejšiu Európu. Krátkodobé škody z krízy musíme napraviť spôsobom, ktorý takisto investuje do našej dlhodobej budúcnosti. Na dosiahnutie tohto cieľa musí EÚ teraz prostredníctvom svojich politík preukázať jednoznačnosť účelu a istotu smerovania.

4.1. Európska zelená dohoda: stratégia rastu EÚ

Európska zelená dohoda je stratégiou Európy pre rast. Na zabezpečenie toho, aby sme využili jej plný potenciál, je nevyhnutné, aby nástroj NextGenerationEU bol hybnou

silou našej konkurencieschopnej udržateľnosti. **Verejné investície do obnovy hospodárstva by mali rešpektovať zelený sľub „nespôsobať škodu“.** Tieto investície by sa mali riadiť prioritami stanovenými v rámci európskeho semestra, národných energetických a klimatických plánov (NEKP) a plánov podpory spravodlivej transformácie. Investičné usmernenia pre nový **nástroj na podporu platobnej schopnosti** budú takisto odrážať potrebu uprednostňovať zelené investície. Berúc do úvahy kľúčovú úlohu výskumu a inovácií pri prechode na čisté, obehové, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo, toto bude podporené 25 % z rozpočtu EÚ vynakladaného na investície v oblasti klímy a dodatočným financovaním pre program Horizont Európa.

Na uvoľnenie potrebných súkromných investícií je nevyhnutná dlhodobá istota a predvídateľnosť. To zdôrazňuje význam európskeho právneho predpisu v oblasti klímy a pripravovaných návrhov na **ambicióznejšie ciele zníženia emisií do roku 2030.** **Taxonómia EÚ pre udržateľné financovanie** bude usmerňovať investovanie do obnovy Európy s cieľom zabezpečiť súlad s našimi dlhodobými ambíciami. Neskôr tento rok sa to podporí **obnovenou stratégiou pre udržateľné financie.** S cieľom zabezpečiť, aby boli environmentálne a sociálne záujmy plne začlenené do podnikateľských stratégií, Komisia predloží v roku 2021 novú iniciatívu týkajúcu sa **udržateľnej správy a riadenia spoločností.**

Toto investovanie by malo pomôcť **európskej zelenej dohode stať sa hybnou silou tvorby pracovných miest.** Splnenie súčasných cieľov v oblasti klímy a energetiky do roku 2030 môže zvýšiť HDP o 1 % a vytvoriť takmer 1 milión nových zelených pracovných miest. Investovanie do **obehovejšieho hospodárstva** má potenciál vytvoriť najmenej 700 000 nových pracovných miest do roku 2030 a pomôcť EÚ znížiť svoju závislosť od externých dodávateľov a zvýšiť svoju odolnosť voči globálnym problémom zásobovania.

Zelená obnova hospodárstva musí okrem zabezpečenia dlhohodobej istoty prispieť rýchlo a na miestnej úrovni aj k opätovnému naštartovaniu európskeho hospodárstva. Nadchádzajúca **fáza obnovy** bude zameraná na vytváranie pracovných miest v oblasti stavebníctva, renovácie budov a iných odvetviach s vysokým podielom manuálnej práce. Cieľom bude zdvojnásobiť ročnú mieru obnovy existujúceho fondu budov prostredníctvom regulačnej a finančnej podpory, napríklad **zdvojnásobením objemu položky pre udržateľnú infraštruktúru v Programe InvestEU.** Členské štáty budú môcť na tento účel využívať finančné prostriedky z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti v súlade so stanovenými prioritami v rámci európskeho semestra alebo v rámci NEKP. Pomôže to znížiť náklady na energiu, zabezpečiť zdravšie životné podmienky a znížiť energetickú chudobu.

V rovnakom duchu sa Komisia zameria aj na **uvoľňovanie investícií do čistých technológií a hodnotových reťazcov,** najmä prostredníctvom dodatočného financovania programu Horizont Európa. V rámci nového nástroja strategických investícií sa bude investovať do technológií kľúčových pre prechod na čistú energiu, napríklad uskladňovanie energie z obnoviteľných zdrojov, čistý vodík, batérie a zachytávanie a ukladanie oxidu uhličitého, ako aj udržateľnú energetickú infraštruktúru. Činnosť Európskej aliancie pre batérie bude urýchlená a nová **stratégia pre čistý vodík a aliancia** bude riadiť a koordinovať rýchle rozšírenie výroby čistého vodíka a jeho

využívanie v Európe. Komisia takisto predloží návrhy na zintenzívnenie využívania energie z obnoviteľných zdrojov na mori a lepšiu integráciu energetického systému.

Kríza poukázala aj na kľúčovú úlohu, ktorú doprava zohráva, keď prerušenie všetkých druhov dopravných a logistických trás zasiahlo naše hodnotové reťazce a hospodárstva. S cieľom pomôcť vytvoriť viac pracovných miest sa bude klásť dôraz aj na urýchlenie výroby a zavádzania **ekologických vozidiel a plavidiel**, ako aj **alternatívnych palív**. Nástroj na prepájanie Európy a Program InvestEU a iné fondy podporia financovanie inštalácie **jedného milióna nabíjacích staníc**, obnovu ekologického vozového parku zo strany miest a podnikov a umožnia prechod na čistú mestskú mobilitu. Verejné investície na obnovu hospodárstva v odvetví dopravy by mali byť viazané na záväzok priemyslu investovať do čistejšej a udržateľnejšej mobility.

Ochrana a obnova biodiverzity a prírodných ekosystémov je kľúčová pri zvyšovaní našej odolnosti a zabránení vypuknutiu a šíreniu nákazy v budúcnosti. Tým sa opätovne znásobí význam nedávno prijatej **stratégie EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030** a nadchádzajúcej stratégie lesného hospodárstva EÚ. V rámci Programu InvestEU nová iniciatíva v oblasti prírodného kapitálu a obehového hospodárstva zmobilizuje v priebehu nasledujúcich 10 rokov najmenej 10 miliárd EUR.

Cieľom spoločnej poľnohospodárskej politiky a stratégie „z farmy na stôl“ je **podporiť našich poľnohospodárov a poľnohospodárske odvetvie, aby prosperovali** a naďalej nám poskytovali cenovo dostupné, výživné, bezpečné a udržateľné potraviny, ktoré potrebujeme, a zároveň posilňovať naše dodávateľské reťazce a riešiť otázky, ktorým sme boli počas krízy vystavení. Vzhľadom na významnú úlohu poľnohospodárov a vidieckych oblastí pri zelenej transformácii Komisia dnes navrhuje posilniť rozpočet pre **Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka** o 15 mld. EUR.

V prípade mnohých ľudí, regiónov, odvetví, zasiahnutých krízou najviac, dôjde aj k väčším zmenám ako u ostatných. Komisia dnes preto navrhuje posilniť **Fond na spravodlivú transformáciu** o dodatočnú sumu 32,5 mld. EUR. Tieto finančné prostriedky sa použijú na zmiernenie sociálno-ekonomických vplyvov transformácie podporou rekvalifikácie pracovníkov, pomocou malým a stredným podnikom vytvárať nové hospodárske príležitosti a investovaním do prechodu na čistú energiu. Komisia takisto pripravuje návrh na zriadenie nového úverového nástroja pre verejný sektor, ktorý vytvára tretí pilier Mechanizmu spravodlivej transformácie. Na podporu sa použijú sumy vo výške 1,5 mld. EUR z rozpočtu EÚ a 10 mld. EUR formou úverov z Európskej investičnej banky.

4.2 Prehľadnejší a digitálnejší jednotný trh

Pandémia a jej dôsledky na naše životy a hospodárstva zdôraznili dôležitosť digitalizácie vo všetkých oblastiach hospodárstva a spoločnosti EÚ. Nové technológie umožnili našim podnikom a verejným službám pokračovať v činnosti a zaistiť pokračovanie obchodných tokov. Pomohli nám všetkým, aby sme zostali pripojení, pracovali na diaľku a podporovali vzdelávanie našich detí.

Z dlhodobého hľadiska to pravdepodobne vyvolá trvalé a štrukturálne zmeny v spoločenskom a hospodárskom živote: viac práce na diaľku, elektronického vzdelávania, elektronického obchodu a elektronickej verejnej správy. To zdôrazňuje

potenciál rozvoja všeobecne akceptovaného elektronického dokladu totožnosti (**verejnej elektronickej identity**) s cieľom umožniť jednoduchý, dôveryhodný a bezpečný prístup k cezhraničným digitálnym verejným službám.

Kľúčom k obnove digitálneho hospodárstva budú štyri prvky, ktoré pomôžu stimulovať konkurencieschopné inovácie a poskytnú používateľom väčšie možnosti výberu.

Po prvé, budeme musieť **investovať do širšieho a lepšieho pripojenia**. Urýchlené zavedenie technológie 5G bude mať pozitívny účinok na celú digitálnu spoločnosť a zvýši strategickú autonómiu Európy. Podporí sa tým širšie úsilie o budovanie infraštruktúry, ktorá dokáže zvládať vznikajúce a budúce procesy a aplikácie. Vytvorí sa tým potrebné širokopásmové pripojenie pre zdravotnú starostlivosť, vzdelávanie, dopravu, logistiku a médiá, ktoré sú nevyhnutné pre našu odolnosť, konkurencieschopnosť a obnovu hospodárstva.

Po druhé, budeme potrebovať **silnejšiu priemyselnú a technologickú prítomnosť** v strategických častiach digitálneho dodávateľského reťazca. Tak, ako sa ukázala dôležitosť pripojenia a digitálnych technológií, je zrejmá aj dôležitosť zabezpečenia technológie. Týmto sa potvrdzuje potreba, aby Európa mala technologickú suverenitu tam, kde je to dôležité, a aby sa zachovalo otvorené obchodovanie, ako aj tok inovácií.

V tomto duchu sa investície do obnovy nasmerujú na **strategické digitálne kapacity a schopnosti** vrátane umelej inteligencie, kybernetickej bezpečnosti, zabezpečenej komunikácie, dátovej a cloudovej infraštruktúry, sietí 5G a 6G, superpočítačov, kvantových technológií a blockchainu. To bude prioritou mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, fondu InvestEU a nástroja strategických investícií. Investičné usmernenia pre nový nástroj na podporu platobnej schopnosti budú takisto odrážať potrebu uprednostňovať digitálne investície. To taktiež pomôže prekonať digitálnu nerovnosť v Európe, ktorá sa počas krízy prejavila ešte výraznejšie.

Po tretie, musíme vybudovať **skutočné dátové hospodárstvo** ako motor inovácií a vytvárania pracovných miest. Dáta ponúkajú podnikom príležitosti na vývoj produktov a služieb. Aby sme tento potenciál využili čo najviac, potrebujeme **spoločné európske dátové priestory v kľúčových sektoroch a oblastiach**, okrem iného na podporu európskeho priemyslu, implementáciu európskej zelenej dohody, poskytovanie zdravotnej starostlivosti, zaistenie mobility a v oblasti verejnej správy.

Komisia v záujme uskutočnenia tohto cieľa predloží legislatívne návrhy v oblasti **zdieľania a riadenia dát**, aby boli zavedené vhodné štruktúry na riadenie zdieľania dát medzi členskými štátmi a odvetviami, riešenie prekážok digitálneho obchodu, a aby Európa bola pripravená a schopná konkurovať v globálnom hospodárstve 21. storočia. Uľahčí sa tým vytvorenie spoločných dátových priestorov a posilní sa riadenie v otázkach, ako je prenosnosť dát alebo prístup. Po tom bude nasledovať **akt o dátach**, ktorým sa stanovujú podmienky pre lepší prístup k dátam, ako aj na ich kontrolu. Komisia takisto navrhne iniciatívu s cieľom zabezpečiť, aby boli súbory vládnych dát s vysokou hodnotou dostupné pre verejné blaho prostredníctvom otvorenejšieho prístupu pre výskum, inovácie a MSP.

Štvrtým prvkom je potreba **spravodlivejšieho a jednoduchšieho podnikateľského prostredia**. Predĺžené obmedzenie pohybu podporilo nakupovanie na internete a online obchodné modely. Tento trend sa v nasledujúcich mesiacoch a rokoch len zrýchli, pričom viac spoločností pri obchodovaní prechádza do digitálneho prostredia. Online prostrediu však v súčasnosti dominuje niekoľko veľkých platforiem. Ich postavenie, ako aj širší prístup ku kľúčovým zdrojom dát, má vplyv na schopnosť menších európskych spoločností začať podnikateľ, rozširovať svoju činnosť, alebo v čo najväčšej miere využívať jednotný trh.

Tieto otázky sa musia vyriešiť, ak má Európa z digitálnej obnovy vytážiť čo najviac. V tomto duchu bude jedným z cieľov nového **aktu o digitálnych službách** zlepšiť právny rámec pre digitálne služby s jasnými pravidlami pre online platformy. Spotrebiteľom poskytne väčšiu bezpečnosť online, bude predchádzať zneužívaniu trhovej sily platformami a zaisť spravodlivé trhové podmienky s rovnakými príležitosťami pre menšie podniky.

Musíme sa zamerať aj na zníženie administratívnej záťaže a uľahčiť spoločnostiam, predovšetkým MSP, využívanie digitálnych nástrojov, ako je napríklad elektronický podpis. Potrebujú podporu na získanie ľahšieho prístupu k dátam a na zníženie byrokracie prostredníctvom digitálnych riešení, napríklad v prípade zmlúv. Malo by sa podporovať využitie jednotných podporných miest a zjednodušenie online administratívnych postupov.

Prioritou bude digitalizácia verejného obstarávania, okrem iného vytvorením **vnútroštátnych systémov a platforiem elektronického obstarávania**. To bude podporené úplnou implementáciou balíka právnych predpisov o práve obchodných spoločností s cieľom uľahčiť digitalizáciu a mobilitu spoločností a jednotnej digitálnej brány.

V posledných týždňoch sme boli svedkami mimoriadneho nárastu zlomyseľných útokov z viacerých zdrojov, ktorých cieľom bolo využiť narušenie spôsobené pandemiou na trestnú činnosť alebo z geopolitických dôvodov. Zlepšením digitálnych spôsobilostí orgánov presadzovania práva sa zachová ich schopnosť účinne chrániť občanov. Digitalizácia justičných systémov môže zlepšiť prístup k spravodlivosti a fungovanie podnikateľského prostredia.

Nová **stratégia kybernetickej bezpečnosti** sa zameria na spôsoby posilnenia spolupráce a budovania poznatkov a kapacít na úrovni EÚ. Európe tiež pomôže posilniť priemyselné kapacity a partnerstvá a podporí vznik MSP v tejto oblasti. To bude sprevádzať preskúmanie smernice o bezpečnosti sietí a informačných systémov a návrh dodatočných opatrení týkajúcich sa ochrany kritickej infraštruktúry. Spolu s prebiehajúcou prácou v oblasti kybernetickej bezpečnosti ako súčasťou bezpečnostnej únie EÚ sa tým posilnia kapacity v členských štátoch a posilní celková kybernetická bezpečnosť EÚ.

4.3. Spravodlivá a inkluzívna obnova

Táto kríza je ľudskou tragédiou. Európa musí urobiť všetko, čo je v jej silách, aby sa zabezpečilo, že to, čo sa začalo ako zdravotná pandémia, a stalo sa hospodárskou krízou, sa neprejaví v plnej miere ako sociálna kríza. Milióny ľudí v celej EÚ buď prišli o prácu,

alebo sa nachádzajú v podmienkach skráteného pracovného času a vzhľadom na vysokú mieru neistoty by mohli byť ohrozené milióny ľudí.

Naše úsilie bude vedené cieľom **zachovať pre ľudí ich pracovné miesta** a vytvoriť nové pracovné príležitosti. V krátkodobom horizonte nový nástroj dočasnej podpory na zmiernenie rizík nezamestnanosti v núdzovej situácii (**SURE**) poskytne 100 mld. EUR na pomoc pracovníkom, aby si udržali svoj príjem a aby podniky mohli pokračovať v činnosti a udržať si zamestnancov. Komisia na tom bude stavať, ako aj na skúsenostiach z novo vytvorených schém skráteného pracovného času v mnohých členských štátoch, pri navrhovaní trvalého nástroja v budúcnosti.

Nový **nástroj na podporu platobnej schopnosti** pomôže spoločnostiam v podnikaní a ľuďom v práci. Nový celoeurópsky záručný fond Európskej investičnej banky bude schopný podporovať MSP, ktoré zamestnávajú približne dve tretiny pracovnej sily EÚ. Regióny, ktoré sú najviac postihnuté krízou, budú mať prístup k rýchlej a flexibilnej podpore v rámci novej iniciatívy REACT-EU. V strednodobom až dlhodobom horizonte snahy o obnovu plne fungujúceho jednotného trhu, ako aj investície prostredníctvom nástroja NextGenerationEU prinesú nové pracovné miesta v celom hospodárstve, predovšetkým v oblasti zelenej a digitálnej transformácie.

To všetko odráža potrebu, aby obnova bola spravodlivá a inkluzívna. Musí riešiť rozdiely a nerovnosti, ktoré kríza priniesla alebo zhoršila a podporovať územnú súdržnosť. Východiskom je **solidarita: medzi ľuďmi, generáciami, regiónmi a krajinami**. Pri tom bude potrebná úzka spolupráca so sociálnymi partnermi, občianskou spoločnosťou a ostatnými zainteresovanými stranami. Európsky pilier sociálnych práv bude naďalej viesť úsilie na dosiahnutie tohto cieľa.

EÚ zabezpečí, aby pre **obnovu bola kľúčovou rovnosť**. Prosperujúca a sociálna Európa závisí od nás všetkých, bez ohľadu na pohlavie, rasový alebo etnický pôvod, náboženstvo alebo vieru, zdravotné postihnutie, vek alebo sexuálnu orientáciu. To je dvojnásobne dôležité v čase krízy, ktorá má príliš veľký vplyv na viaceré skupiny v spoločnosti.

Pre obnovu bude nevyhnutné zabezpečiť, aby všetci pracovníci v EÚ mali dôstojné živobytie. **Spravodlivé minimálne mzdy**, pokiaľ sú stanovené na primeranej úrovni, pomáhajú zraniteľným pracovníkom pri budovaní finančnej rezervy v priaznivom období a obmedzujú pokles príjmov v nepriaznivom období. Vzhľadom na to, že ženy sú nadmerne zastúpené a nedostatočne platené na mnohých pracovných miestach v prvej línii, je ešte dôležitejšia potreba odstrániť rozdiel v odmeňovaní žien a mužov, a to aj prostredníctvom **záväzných opatrení na zabezpečenie transparentnosti odmeňovania**.

Posilnená **podpora zamestnanosti mladých ľudí** im pomôže získať prácu, odbornú prípravu alebo vzdelanie, kým silné **sociálne hospodárstvo** môže ponúknuť jedinečné príležitosti na pomoc najzraniteľnejším osobám vrátiť sa na trh práce.

Tento vírus je tiež obzvlášť bolestivý pre staršie osoby, ktoré sú ním najviac postihnuté a sú najviac odkázané na pobyt v domácnostiach. Plánované opatrenia Komisie zamerané na staršie osoby a osoby so zdravotným postihnutím zohľadnia skúsenosti a ponaučenia z krízy. Na druhej strane je takisto potrebné zmierniť vplyv krízy na deti. Komisia v roku 2021 navrhne **európsku záruku pre deti** s cieľom zabezpečiť, aby všetky deti mali prístup k základným službám, ako je zdravotná starostlivosť a vzdelávanie.

Prospech z európskej obnovy budú mať všetci, musia sa však na jej dosiahnutí podieľať. Komisia zintenzívni **boj proti daňovým podvodom** a iným nekalým praktikám, aby zabezpečila, že základom obnovy bude solidarita a spravodlivosť. Členským štátom to pomôže získať daňové príjmy, potrebné na riešenie hlavných výziev súčasnej krízy. Spoločný konsolidovaný základ dane z príjmov právnických osôb by poskytoval podnikom jednotný súbor pravidiel na výpočet svojho základu dane z príjmov právnických osôb v EÚ. Zjednodušenie zdanenia môže zlepšiť podnikateľské prostredie a prispieť k hospodárskemu rastu.

Kríza je skúškou našich systémov sociálnej ochrany a potrebné investície musia vyplniť medzery v pokrytí, ktoré vyšli najavo počas krízy, napríklad v prípade samostatne zárobkovo činných osôb. To platilo predovšetkým pre **pracovníkov platforiem**, ktorí v mnohých prípadoch nepatria do rozsahu pôsobnosti právnych predpisov EÚ v oblasti práce, a preto im musia byť zabezpečené spravodlivé pracovné podmienky a primeraná sociálna ochrana.

Ako sa Európa postupne vydáva na cestu k obnove, smerom k zelenšiemu, digitálnemu a odolnejšiemu hospodárstvu a spoločnosti, potreba zlepšiť a prispôbiť zručnosti, znalosti a kompetencie sa stáva ešte dôležitejšou. Kríza poukázala aj na význam digitálnych zručností pre deti, študentov, učiteľov, školiteľov a pre nás všetkých na komunikáciu a prácu. Komisia predloží **program v oblasti zručností pre Európu a aktualizovaný akčný plán digitálneho vzdelávania**.

Obmedzenie pohybu v spoločnosti znamenalo čas strachu a utrpenia pre obe domáceho násillia a zneužívania, pričom bol zaznamenaný značný nárast počtu prípadov. EÚ urobí všetko pre to, aby rodovo motivovanému násilliu predchádzala a bojovala proti nemu, podporovala a chránila obe takýchto trestných činov a vyvodila voči páchatelom zodpovednosť za ich násillnicke konanie. V **stratégii práv obetí** sa bude osobitná pozornosť venovať špecifickým potrebám obetí rodovo motivovaného násillia.

5. BUDOVANIE ODOLNEJŠEJ ÚNIE A JEDNOTNÉHO TRHU

Pandémia potvrdila **vzájomnú závislosť našich hospodárstiev** a dôležitosť plne fungujúceho jednotného trhu. Členské štáty zdieľajú výhody jednotného trhu takmer tridsať rokov a v prípade niektorých z nich predstavuje obchod v rámci EÚ viac ako 70 % vývozu. Naše priemyselné ekosystémy sú čoraz viac integrované a prepojené. Výskum, strojárstvo, výroba, montáž a servis sa často uskutočňujú v rôznych častiach Európy a umožňujú podnikom zvýšiť svoju konkurencieschopnosť a zamerať sa na to, čo robia najlepšie. To je presne to, čo je potrebné na obnovu v Európe.

Kríza takisto narušila časti našej produkčnej siete a ovplyvnila kľúčové dodávateľské reťazce. Narušenie výroby a pokles dopytu v jednom členskom štáte bude mať zásadné dôsledky v iných členských štátoch. Ak sa nebude riešiť, mohlo by viesť k zatváraní podnikov a stratám pracovných miest a v konečnom dôsledku to ohrozí našu konkurencieschopnosť a rýchlosť obnovy v iných členských štátoch. **Vzhľadom na rozsah a povahu tejto výzvy môže byť primeraná len reakcia na európskej úrovni.**

Je potrebné začať **obnovením riadneho fungovania jednotného trhu**. Tri zo štyroch slobôd vážne zasiahla pandémia: ľudí, tovar, služby. Po počiatočných problémoch rozhodné opatrenia prijaté na zabezpečenie voľného pohybu tovaru a výrobkov pomohli

zachovať naše predajne potravín otvorené, podobne ako mnohé naše závody. Voľný pohyb osôb bol nevyhnutný na to, aby sa pracovníkom v doprave, sezónnym a iným pracovníkom umožnilo udržať v chode dodávateľské reťazce.

Tieto opatrenia pomohli zabezpečiť základnú kontinuitu činností, obnova však bude znamenať úplné obnovenie všetkých štyroch slobôd. Musíme pokračovať v znižovaní regulačného zaťaženia zjednodušovaním našich pravidiel vnútorného trhu a zabezpečiť, aby sa v plnej miere presadzovali a vykonávali. Nová **osobitná skupina pre presadzovanie jednotného trhu** bude mať zásadný význam pri zisťovaní a odstraňovaní prekážok, ktoré vzniknú v dôsledku nesprávneho uplatňovania alebo presadzovania. Zabezpečí úplnú implementáciu akčného plánu pre presadzovanie jednotného trhu, ktorý bol prijatý v marci.

Komisia na zachovanie rovnakých podmienok a fungujúceho jednotného trhu navrhuje nový **nástroj na podporu platobnej schopnosti** s cieľom poskytnúť podporu zdravým spoločnostiam, ktoré sú v súčasnosti ohrozené z dôvodu hospodárskeho útlmu. Mali by byť podporené, aby sa im uľahčil a urýchlil prístup k financiám. To zdôrazňuje význam **dobudovania únie kapitálových trhov a bankovej únie**, ktoré sú kľúčovými prvkami prehlbovania hospodárskej a menovej únie. To pomôže zabezpečiť hospodársku a finančnú stabilitu počas obnovy a posilní našu odolnosť voči budúcim šokom. Komisia dospeje k svojim záverom aj na základe preskúmania správy hospodárskych záležitostí po kríze.

Kríza bola tiež skúškou rámca EÚ pre hospodársku súťaž, ktorý bol rýchlo prispôsobený tak, aby umožnil najmä nevyhnutnú vnútroštátnu podporu prostredníctvom štátnej pomoci. Zároveň je dôležité, aby tieto dočasné flexibilné opatrenia nespôsobili dlhodobú fragmentáciu jednotného trhu. Politika hospodárskej súťaže EÚ je nevyhnutná na zabezpečenie rovnakých podmienok v dnešnom hospodárstve, na stimulovanie inovácií a poskytovanie väčšieho výberu pre spotrebiteľov. Pomáha našim spoločnostiam zo seba vydať maximum a umožňuje im udržať si konkurencieschopnosť na celosvetovej úrovni. Ako sa Európa postupne vydáva na cestu k obnove a urýchljuje úzko späté transformácie, mali by sme zabezpečiť, aby boli pravidlá hospodárskej súťaže naďalej vhodné pre dnešný svet. Komisia na uskutočnenie tohto cieľa v súčasnosti skúma rámec EÚ pre hospodársku súťaž.

Kríza odhalila aj množstvo zraniteľných miest a značný nárast určitých druhov trestných činov, ako je počítačová kriminalita. To ukazuje na potrebu posilniť **bezpečnostnú úniu EÚ**. V rámci toho sa stratégia EÚ pre bezpečnostnú úniu zameria na uvedené výzvy a bude vychádzať z opatrení na zaistenie bezpečného vnútorného trhu a spoločnosti.

Kríza takisto značne zaťažila azylové systémy členských štátov a riadenie hraníc v Európskej únii. Cieľom nového **paktu o migrácii a azyle** bude účinnejšie, spravodlivejšie a flexibilnejšie riadenie EÚ v oblasti azylu, migrácie a hraníc, aby bolo možné reagovať na krízy.

5.1. Otvorená strategická autonómia a pevné hodnotové reťazce

Krízová situácia odhalila aj viaceré oblasti, v ktorých musí byť Európa odolnejšia, aby zabránila budúcim otrasom, bola pred nimi chránená a dokázala im vzdorovať. Vždy budeme zástancami otvoreného a spravodlivého obchodu, ale musíme si byť vedomí

toho, že je potrebné obmedziť závislosť a posilniť bezpečnosť dodávok, predovšetkým pri tovare, akým sú farmaceutické zložky alebo suroviny.

Európa sa musí v záujme toho sústrediť na posilnenie svojej strategickej autonómie, hospodárskej bezpečnosti a potenciálu na vytváranie nových pracovných miest. Komisia navrhuje nový **nástroj pre strategické investície**, ktorý má podporovať cezhraničné investície a pomôcť posilniť a vybudovať európske strategické hodnotové reťazce. Bude stimulovať vedúce postavenie európskeho priemyslu a podnikov vo viacerých kľúčových ekosystémoch, najmä v tých, ktoré sú spojené so súbežnou zelenou a digitálnou transformáciou. Posilní sa tým jednotný trh, podoprie nová priemyselná stratégia EÚ⁴ a prispeje k hospodárstvu s vyššou mierou obehovosti.

Nová **farmaceutická stratégia** sa bude zaoberať rizikami, ktoré vyšli najavo počas krízy a majú nepriaznivý vplyv na strategickú autonómiu Európy, a bude podporovať budovanie ďalších farmaceutických výrobných a produkčných kapacít v Európe.

Prechod ku klimatickej neutralite je spojený s rizikom, že závislosť od dostupných fosílnych palív nahradíme závislosťou od iných, neenergetických surovín, v prípade ktorých sa už zintenzívňuje celosvetová hospodárska súťaž. Túto závislosť pomôže obmedziť predchádzanie vzniku odpadu, podpora využívania recyklácie a väčšie využívanie druhotných surovín. Nové investície do recyklácie pomôžu zabezpečiť strategické druhotné suroviny. Nový **akčný plán týkajúci sa kritických surovín** sa bude zaoberať aj tým, ako udržateľným spôsobom posilniť kľúčové trhy v oblasti elektrickej mobility, batérií, energií z obnoviteľných zdrojov, liekov, leteckého a kozmického priemyslu, obrany a digitálnych aplikácií. Tento prístup bude podporený aj úplným vykonávaním **akčného plánu EÚ pre obehové hospodárstvo**.

Celosvetový obchod a jeho integrované hodnotové reťazce budú aj naďalej hlavným motorom rastu a pre obnovu Európy budú mať zásadný význam. Európa to bude mať na pamäti a bude sa usilovať o **otvorenú strategickú autonómiu**. Bude sa teda formovať nový systém globálnej správy hospodárskych záležitostí a budú sa rozvíjať vzájomne prospešné bilaterálne vzťahy, no zároveň sa budeme chrániť pred nekalými praktikami a praktikami zneužívania. Súčasne nám to pomôže diverzifikovať a upevniť globálne dodávateľské reťazce, aby sme boli chránení pred budúcimi krízami, a pomôže to posilniť medzinárodnú pozíciu eura. EÚ sa v tomto duchu pustí do **preskúmania obchodnej politiky** s cieľom zabezpečiť nepretržitý tok tovaru a služieb na celom svete a zreformovať Svetovú obchodnú organizáciu.

Posilneným mechanizmom preverovania priamych zahraničných investícií EÚ súčasne potrebuje chrániť svoje strategické aktíva, infraštruktúru a technológie pred priamymi zahraničnými investíciami, ktoré by mohli ohroziť jej bezpečnosť alebo verejný poriadok. Štátom poskytované subvencie z tretích krajín by mohli v tejto krízovej situácii ešte viac vychýliť z rovnováhy podmienky na jednotnom trhu. Bude sa tým zaoberať nadchádzajúca biela kniha Komisie o nástroji pre zahraničné subvencie. Nevyhnutná bude aj rýchla dohoda na navrhovanom nástroji medzinárodného obstarávania, aby mala EÚ lepšie predpoklady dojednať si s partnermi recipročné podmienky a otváranie trhov.

---

⁴ COM(2020) 102.

Ak budú na svete naďalej pretrvávajúť rozdiely v ambíciách v oblasti klímy, Komisia navrhne v roku 2021 v plnom súlade s pravidlami WTO **mechanizmus kompenzácie uhlíka na hraniciach**, ktorého cieľom bude znížiť riziko úniku uhlíka. Pre rozpočet EÚ by to predstavovalo nový vlastný zdroj, ktorý v budúcnosti pomôže splatiť finančné prostriedky, ktoré sa získajú pre nástroj Next Generation EU.

5.2. *Užšia koordinácia v oblasti verejného zdravia a lepšie krízové riadenie*

V krízovej situácii v oblasti verejného zdravia, ktorou naša Únia v súčasnosti prechádza, sa ukázala sila, zručnosť a odhodlanosť európskych zdravotníckych pracovníkov. Naše systémy verejného zdravotníctva, hoci sú stále jednými z najlepších a najdostupnejších na svete, sú ťažko skúšané. A bezprostredné prepuknutie krízy preverilo aj koordináciu medzi členskými štátmi v otázkach súvisiacich so zdravím.

So zreteľom na to a v snahe zlepšiť spoločnú pripravenosť na budúce krízy v oblasti zdravia Komisia navrhne **posilniť** postavenie **Európskej agentúry pre lieky**, pokiaľ ide o monitorovanie výroby a dodávania základných liekov v EÚ s cieľom zabrániť ich nedostatku. Výraznejšiu úlohu pri koordinovaní dohľadu, pripravenosti a reakcie na zdravotné krízy popritom dostane **Európske centrum pre prevenciu a kontrolu chorôb (ECDC)**.

Posilniť by sa mal aj regulačný rámec EÚ pre oblasť zdravia a vo väčšej miere by sa malo využívať spoločné verejné obstarávanie zdravotníckeho materiálu. Mienime sa tak poučiť z krízovej situácie a v najbližšom období začať s verejným obstarávaním vakcín. Navrhujeme aj vytvorenie **európskeho priestoru pre údaje týkajúce sa zdravia**, aby sme napomohli výmenu údajov týkajúcich sa zdravia a podporili výskum, pričom ochrana údajov sa bude plne dodržiavať.

Odolnejšie systémy zdravotnej starostlivosti si vyžadujú náležité investície a finančnú podporu, ktorá zodpovedá ich prvoradému významu. Komisia dnes predkladá samostatný **program v oblasti zdravia EU4Health**, aby podporila členské štáty a EÚ pri budovaní kapacít a pripravenosti na budúce zdravotné krízy. Pomôže nastaviť dlhodobú víziu pre dobre fungujúce a odolné systémy verejného zdravotníctva, predovšetkým pomocou investovania do predchádzania chorobám a dohľadu nad nimi a zlepšením prístupu k zdravotnej starostlivosti, diagnostike a liečbe.

Výskum a inovácie budú mať zásadný význam pre zlepšovanie našich poznatkov o chorobách, liečbe a očkovacích látkach a pre posilnenie našej autonómie a vedúceho postavenia v hodnotových reťazoch. Komisia preto v rámci nasledujúceho dlhodobého rozpočtu navrhuje posilniť program **Horizont Európa** s cieľom podporiť výskum a inovácie v oblasti zdravia, rozšíriť klinické skúšanie, zlepšiť prístup k výskumnej infraštruktúre a pomôcť zasadiť spoľahlivé vedecké poznatky do centra procesu tvorby politík.

Súčasná kríza takisto zdôraznila potrebu **koordinácie a reakcie na krízy na európskej úrovni**. Hoci sa koordinácia medzi členskými štátmi po počiatočnom váhaní rýchlo rozbehla, musíme sa z tejto krízy poučiť. Poučenie bude spočívať v lepšej pripravenosti na krízu a zavedení dôslednejšieho krízového riadenia do budúcnosti.

Komisia dnes navrhuje **posilniť rescEU** s cieľom vybudovať stále kapacity na zvládanie akýchkoľvek mimoriadnych udalostí. Posilní sa tak schopnosť tohto systému investovať do infraštruktúry pre reakcie na núdzové situácie, kapacity dopravy a tímov núdzovej podpory. Na úrovni EÚ sa tak vytvoria rezervy základných potrieb a vybavenia, ktoré sa budú mobilizovať v reakcii na závažné mimoriadne udalosti.

Ďalším ponaučením je nutnosť rýchlej, pružnej a koordinovanej reakcie EÚ na krízy. Komisia v tomto duchu navrhuje posilniť a spružniť svoje núdzové nástroje tak, aby sa zdroje mohli nasadiť rýchlo a v potrebnom rozsahu. Týka sa to aj Fondu solidarity Európskej únie a Európskeho fondu na prispôsobenie sa globalizácii. Výrazne sa posilní aj **rezerva na solidaritu a núdzovú pomoc**, aby bolo možné rýchlo reagovať na krízové situácie v Únii aj mimo nej.

6. OBNOVA ZALOŽENÁ NA HODNOTÁCH EÚ A ZÁKLADNÝCH PRÁVACH

Táto krízová situácia je istou previerkou európskeho spôsobu života. V snahe pričiniť sa o záchranu životov boli obmedzené niektoré naše slobody. Základné aspekty, ktoré umožňujú chod našej spoločnosti, sa nezriedka pozastavili. Odolnosť našej demokracie bola podrobená skúške. Európa sa však nesmie nikdy spreneveriť svojim hodnotám. **Obnova sa musí zakladať na základných právach a úplnom dodržiavaní zásady právneho štátu.**

Zoči-voči krízovej situácii museli všetky členské štáty prijať núdzové opatrenia. Komisia od začiatku jasne tvrdila, že núdzové opatrenia musia byť striktné primerané a obmedzené v čase aj svojou povahou. Všetky takéto opatrenia musia podliehať pravidelnej kontrole a všetky práva sa musia v plnom rozsahu dodržiavať.

Krízová situácia odhalila aj viaceré slabiny právneho štátu. Ich škála siaha od tlaku vyvíjaného na justičné systémy až po nerovnakú efektívnosť inštitucionálnych systémov bŕzd a protiváh. Média a občianska spoločnosť narážali pri plnení svojej úlohy v demokratickej diskusii na nové prekážky. **Výročná správa Komisie o právnom štáte** sa tomu bude podrobnejšie venovať vo všetkých členských štátoch. Kľúčovým prvkom bude aj návrh Komisie na nariadenie o **ochrane rozpočtu Únie v prípade všeobecných nedostatkov v oblasti dodržiavania zásady právneho štátu.**

Krízová situácia poukázala aj na hrozby, ktorým je vystavená naša demokracia. Priniesla so sebou novú „dezinformačnú pandémiu“ živenú tými, ktorí chcú manipulovať verejný priestor a šíriť neoverené správy, propagandu a nenávistnú rétoriku. Komisia bude presadzovať slobodu prejavu a adresovať podporu médiám, a bude sa pritom zaoberať najnaliehavejšími problémami týkajúcimi sa dezinformácií súvisiacich s pandémiou a využije aj **akčný plán pre európsku demokraciu**, aby si z nich do budúcnosti vyvodila poučenia a stala sa voči nim odolnejšou.

Z tohto všetkého je ešte zrejmejšie, aké dôležité je upevňovať a dbať o našu demokraciu. Začneme tým, že ľudia dostanú väčšie slovo, pokiaľ ide o ich budúcnosť. Občania by sa mali aktívne zapojiť do **Konferencie o budúcnosti Európy** a podstatným spôsobom sa podieľať na stanovovaní našich priorít a úrovne našich ambícií pri budovaní odolnejšej, udržateľnejšej a spravodlivejšej Európy.

7. SILNEJŠIA EURÓPA VO SVETE

Táto pandémia a hospodárska kríza prestavia spôsob, akým globálne mocnosti a partneri spolupracujú. Výrazne vzrastá hrozba možného narušenia a rozdrobenia svetového poriadku. Vírus, ktorý nepozná hranice, nás zároveň postavil pred spoločný problém, čo je dôrazným a naliehavým argumentom v prospech posilnenia multilateralizmu a medzinárodného poriadku založeného na pravidlách. Viac ako kedykoľvek predtým platí, že **globálne výzvy si vyžadujú medzinárodnú spoluprácu a spoločné riešenia**.

Naše vzájomné väzby musíme neustále udržiavať, aby sme sa prispôbili novej realite a ustáli sme prevratné zmeny v 21. storočí. Svet sa musí vyvarovať akéhosi celosvetového predbiehania sa v tom, kto z toho vyjde prvý a najlepšie, na úkor ostatných. Mal by sa sústrediť na to, čo môžeme spraviť spoločne, od bezpečnosti po klímu a životné prostredie, počnúc odstraňovaním nerovností a končiac posilnením medzinárodného obchodu a medzinárodných inštitúcií.

EÚ sa ujala vedenia celosvetovej reakcie v úzkej spolupráci s Organizáciou Spojených národov (vrátane Svetovej zdravotníckej organizácie a Medzinárodnej organizácie práce), so skupinou G20, G7, s Medzinárodným menovým fondom a so Svetovou bankou. EÚ a jej členské štáty budú pritom musieť využiť na svetovej scéne svoju kolektívnu silu.

Komisia v tomto zmysle usporiadala darcovskú konferenciu, na ktorej sa vyzbieralo 7,5 miliardy EUR na vývoj vakcín, liečby a nástrojov, ktoré majú tvoriť globálny spoločný statok. **Každá budúca vakcína sa musí vyrábať po svete, pre celý svet a musí byť cenovo dostupná a prístupná pre všetkých.**

Z dlhodobejšieho hľadiska sa EÚ úspešne zotaví len vtedy, ak sa zotavia aj naši partneri po celom svete. Je preto v záujme EÚ investovať do udržateľnej globálnej obnovy. Bude si to vyžadovať rozsiahlu a koordinovanú reakciu v znamení medzinárodnej solidarity, otvorenosti a pod medzinárodným vedením. EÚ ako popredná hospodárska mocnosť a najväčší poskytovateľ medzinárodnej pomoci na svete bude vždy otvorená a pripravená podporiť svojich partnerov. Svedčí o tom viac ako 23 miliárd EUR, ktoré sa zmobilizovali v rámci **Team Europe** na podporu partnerských krajín a medzinárodných organizácií, v snahe pomôcť im prekonať humanitárne, zdravotné, sociálne a hospodárske dôsledky krízy.

Počas celej tejto krízy EÚ poskytovala podporu svojim partnerom a susedom a je pripravená na ďalšiu pomoc. Komisia v záujme toho dnes navrhuje **posilniť Nástroj susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce** na 86 miliárd EUR. Vďaka silnejšiemu nástroju humanitárnej pomoci sa zabezpečí, aby Európa mohla konkrétnym spôsobom preukázať solidaritu s tými, ktorí to najviac potrebujú. S cieľom podporiť našich partnerov zo západného Balkánu Komisia navrhuje zvýšiť predvstupovú pomoc na 12,9 miliardy EUR.

Keďže kríza podnietila z geostrategického hľadiska ďalší rast napätia, Európania sa musia zodpovednejšie postaviť k zaisteniu vlastnej bezpečnosti. EÚ musí v spolupráci so svojimi partnermi ešte viac posilniť svoje postavenie garanta bezpečnosti a piliera stability, pokiaľ ide o svetový poriadok. Bude preto naďalej presadzovať multilateralizmus a účinnejšie sa zasaďovať za svoje hospodárske a strategické záujmy. Musí takisto posilniť technologickú autonómiu a spoluprácu na rozvoji obranných spôsobilostí.

8. ZÁVER – SPRÁVNY ČAS PRE EURÓPU

Nastal správny čas, aby Európa konala. Naša vôľa konať musí zodpovedať výzvam, ktoré pred nami stoja. Úsilie jednotlivých štátov nebude stačiť – Európa má jedinečné postavenie, aby mohla investovať do kolektívnej obnovy a lepšej budúcnosti pre ďalšie generácie.

Toto je rozhodujúcou úlohou našej generácie. Investície, ktoré vynaložíme prostredníctvom nástroja Next Generation EU, nám pomôžu nielen v tom, aby sme dnes rýchlo naštartovali hospodárstva a podporili pracovníkov, spoločnosti a regióny. Budú predstavovať vklad do budúcnosti, vďaka ktorému sa staneme odolnejšími, takže z toho napokon vzíde ešte silnejší a dostaneme sa oveľa ďalej, ako sme boli predtým. Urýchlíme súbežnú zelenú a digitálnu transformáciu a postaráme sa o to, aby sa pri obnove myslelo predovšetkým na ľudí.

Európska komisia sa obracia na Európsku radu a spoluzákodarcov, aby tieto návrhy urýchlene preskúmali s cieľom dosiahnuť politickú dohodu v Európskej rade. Vďaka skorému rozhodnutiu bude možné okamžite sprístupniť finančné prostriedky a venovať sa najnaliehavejším oblastiam.

Komisia sa bude následne v úzkej spolupráci s Európskym parlamentom a Radou usilovať sfinalizovať dohodu o budúcom dlhodobom rámci a sprievodných sektorových programoch. Ak sa táto práca dokončí začiatkom jesene, nový dlhodobý rozpočet by mohol od 1. januára 2021 riadne fungovať a poháňať obnovu Európy.

Obnova Európy a utváranie lepšej budúcnosti pre ďalšiu generáciu nebude ľahké, a dokážeme to len spolu. Bude na to potrebná politická vôľa a odvaha a zapojenie celej spoločnosti. **Ide o spoločné dobro pre našu spoločnú budúcnosť.**